

Vergaderjaar 2019–2020

31 936

Luchtvaartbeleid

M

VERSLAG VAN EEN NADER SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 7 november 2019

De leden van de vaste commissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking¹ en voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving² hebben met kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris van Defensie van 16 september 2019 met daarin de antwoorden op de door de commissies gestelde vragen inzake het besluit tot toepassing van de Rijkscoördinatieregeling ten behoeve van het project «Militair Radarstation Herwijnen».

Tevens hebben de leden van de commissies kennisgenomen van hetgeen in de Tweede Kamer is gewisseld ten aanzien van het voorliggende besluit tijdens het AO op 4 september 2019 en het VAO op 11 september 2019, inclusief de stemmingen over de ingediende moties op 24 september 2019.

Naar aanleiding hiervan hebben de commissies de Staatssecretaris op 15 oktober 2019 een brief gestuurd.

De Staatssecretaris heeft op 25 oktober 2019 gereageerd.

De commissies brengen bijgaand verslag uit van het gevoerde nader schriftelijk overleg.

De griffier voor dit verslag,
Van Luijk

¹ Samenstelling **Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking**: Faber-van de Klashorst (PVV), Ganzevoort (GL), Van Apeldoorn (SP) (*voorzitter*), Van Dijk (SGP), Jorritsma-Lebbink (VVD), Knapen (CDA), Oomen-Ruijten (CDA), Koole (PvdA), Teunissen (PvdD), Van Rooijen (50PLUS), arbouw (VVD), Van Ballekom (VVD) (*1^e ondervoorzitter*), Beukering (FvD), Bezaan (PVV), Dittrich (D66), Gerbrandy (OSF), Huizinga-Heringa (CU) (*2^e ondervoorzitter*), Karimi (GL), Kluit (GL), Moonen (D66), Van Pareren (FVD), Vos (PvdA), De Vries (Fractie-Otten), Van Wely (FVD)

² Samenstelling **Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving**: Atsma (CDA), De Boer (GL), Van Dijk (SGP), Nooren (PvdA) (*ondervoorzitter*), Pijlman (D66), Klip-Martin (VVD), Baay-Timmerman (50PLUS), A.J.M. van Kesteren (PVV), arbouw (VVD), Beukering (FVD), Bezaan (PVV), Crone (PvdA), Dessing (FVD), Geerdink (VVD), Gerbrandy (OSF), Janssen (SP), Kluit (GL), Meijer (VVD) (*voorzitter*), Moonen (D66), Nanninga (FVD), Nicolai (PvdD), Nanninga (FVD), Prins-Modderaar (CDA), Recourt (PvdA), Rietkerk (CDA), Rookmaker (Fractie-Otten), Vendrik (GL), Verkerk (CU), Hermans (FVD)

BRIEF VAN DE VOorzITTERS VAN DE VASTE COMMISSIES VOOR BUITENLANDSE ZAKEN, DEFENSIE EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING EN VOOR INFRASTRUCTUUR, WATERSTAAT EN OMGEVING.

Aan de Staatssecretaris van Defensie

Den Haag, 15 oktober 2019

De leden van de vaste commissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) en voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving (IWO) hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 16 september 2019 met daarin de antwoorden op de door de commissies gestelde vragen inzake het besluit tot toepassing van de Rijkscoördinatieregeling ten behoeve van het project «Militair Radarstation Herwijnen».

Tevens hebben de leden van de commissies kennisgenomen van hetgeen in de Tweede Kamer is gewisseld ten aanzien van het voorliggende besluit tijdens het AO op 4 september 2019 en het VAO op 11 september 2019, inclusief de stemmingen over de ingediende moties op 24 september 2019.

Op grond van artikel 3.35, negende lid, van de Wet ruimtelijke ordening moeten beide Kamers der Staten-Generaal hebben ingestemd met het besluit tot toepassing van de Rijkscoördinatieregeling voordat aan het besluit uitvoering kan worden gegeven.

Tijdens de commissievergadering van 8 oktober 2019 hebben de leden van de commissies het belang benadrukt van gedegen onderzoek naar alternatieve locaties en naar cumulatieve stralingseffecten. U heeft zowel in uw brief d.d. 16 september 2019 als tijdens de behandeling in de Tweede Kamer aangegeven dat deze onderzoeken plaats zullen vinden binnen het kader van de Rijkscoördinatieregeling. De leden van de commissies zien op dit punt graag een nadere motivering toegespitst op de volgtijdelijkheid van het proces.

Concreet verzoeken de leden van de commissies u om nader te motiveren waarom deze onderzoeken plaats dienen te vinden binnen het kader van de Rijkscoördinatieregeling, en waarom deze onderzoeken aldus niet kunnen worden uitgevoerd voorafgaand aan de besluitvorming in de Kamer ten aanzien van het besluit tot toepassing van de Rijkscoördinatieregeling.

De leden van de vaste commissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) en voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving (IWO) zien met belangstelling uit naar uw reactie, alvorens een besluit te nemen inzake het al dan niet instemmen met het besluit tot toepassing van de Rijkscoördinatieregeling.

De voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
E.B. van Apeldoorn

De voorzitter van de vaste commissie voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving,
H.J. Meijer

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 25 oktober 2019

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van de brief d.d. 15 oktober 2019 van de leden van de vaste commissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) en voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving (IWO). Met deze brief geef ik antwoord op de door de commissies gestelde aanvullende vragen.

Urgentie

Defensie is vanuit haar grondwettelijke taken onder meer verantwoordelijk voor het bewaken van (een deel van) het NAVO en het nationale luchtruim en het begeleiden van militaire luchtoperaties, zowel in het kader van de eerste als van de derde hoofdtaak. Hiertoe is Defensie aangewezen op twee *medium power* radars. Eén op de locatie Wier en één op de locatie Nieuw Milligen. Vervanging op zo kort mogelijke termijn is noodzakelijk, omdat deze radars na ruim 40 jaar nu echt het einde van hun levensduur hebben bereikt. Dit leidt tot toenemende risico's qua inzetbaarheid, waardoor Defensie niet meer kan instaan voor de continue werking. Zonder deze radarcapaciteit is Defensie onvoldoende in staat om adequaat invulling te geven aan haar hierboven genoemde grondwettelijke taken. Het is daarom noodzakelijk dat het vervangen van de radars zo spoedig mogelijk wordt afgerond.

Proces tot nu toe

Vervanging van de radar te Wier is reeds gaande. Het ligt om verschillende redenen niet in de rede om op de locatie Nieuw Milligen een nieuw militair radarstation te bouwen (zie ook mijn brief van 16 september jl.). In de eerste plaats ligt de locatie ongunstig ten opzichte van de hoger gelegen terreindelen in de omgeving, hetgeen beperkingen met zich meebrengt voor de radardekking. In de tweede plaats is een locatie die verder naar het zuidwesten ligt nodig voor betere spreiding van militaire radarstations in Nederland en daarmee voor een vollediger dekking van het luchtruim.

Voorts bestaan er vanwege het Energieakkoord vergevorderde plannen om windmolenparken te realiseren in de provincie Flevoland. Deze windparken verstoren de radarontvangst ontoelaatbaar op Nieuw Milligen en kunnen daarom pas operationeel worden nadat de radar in Nieuw Milligen niet meer in gebruik is.

Bij de planvorming voor modernisering van het militaire radarstation Nieuw Milligen is daarom, mede met het oog op de opgave windenergie op land, gezocht naar een betere locatie. Deze werd in 2015 gevonden in Herwijnen, in de toenmalige gemeente Lingewaal. Het was de bedoeling om met medewerking van de gemeente de nieuwe locatie binnen het bestemmingsplan van Herwijnen te realiseren. Het bestemmingsplan moest hiervoor wel worden gewijzigd. Zoals eerder met u gedeeld reageerde het toenmalige college van burgemeester en Wethouders in eerste instantie positief en is de wijziging van het bestemmingsplan in gang gezet. Gaandeweg zijn vanuit het college van B&W vragen gerezen over o.a. gezondheidsrisico's en is de bestemmingsplanwijziging neutraal voorgelegd aan de gemeenteraad van de toenmalige gemeente Lingewaal. De gemeenteraad heeft vervolgens tegen het voorstel gestemd, waarop het gemeentebestuur van de inmiddels gevormde gemeente West Betuwe heeft laten weten niet opnieuw een bestemmings-

planprocedure te zullen opstarten. Met deze uitspraak en de noodzaak voor vervanging van de radar op de gekozen locatie resteert alleen de Rijkscoördinatierегeling (RCR) om dit mogelijk te maken. Het toepassen van de RCR betekent een gecoördineerde besluitvorming over de ruimtelijke inpassing van het radarstation met wettelijke waarborgen voor o.a. inspraak, een zorgvuldige belangenafweging en met een overzichtelijke doorlooptijd die ervoor zorgt dat de eerder genoemde grondwettelijke taken adequaat kunnen worden ingevuld.

Het is de eerste keer dat Defensie, in het belang van de nationale veiligheid, zich genoodzaakt voelt gebruik te maken van deze procedure. Ik realiseer me de zwaarte van de maatregel, maar acht het belang van snelheid groot vanwege de noodzaak om de continuïteit van bewaking van het luchtruim in Nederland te kunnen garanderen.

Dat laat onverlet dat ik, zoals aangegeven in het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer op 4 september jl, de lessen die tot nu toe bij dit proces zijn getrokken ter harte neem. Vanzelfsprekend zal het proces zorgvuldig, binnen de kaders van de wet en met betrokkenheid van de gemeente en haar inwoners worden doorlopen.

Volgordelijkheid van het proces

In mijn brief van 16 september jl. heb ik u geïnformeerd over afspraken met de gemeente West Betuwe over betere communicatie, inzicht in gezondheidsrisico's als gevolg van straling en onderzoek naar alternatieve locaties voor de radar. Het onderzoek naar alternatieve locaties heb ik bevestigd tijdens het AO met de Tweede Kamer van 4 september jl. Voorts laat ik TNO onderzoek doen naar de cumulatieve gezondheidseffecten van de radar. De onderzoeken naar een alternatieve locatie en naar cumulatieve stralingseffecten vormen de eerste stap van het verdere besluitvormingsproces.

Tegelijkertijd zullen inwoners en gemeente worden betrokken bij de voortgang. Gezien het belang van snelheid dienen de RCR, onderzoeken en participatie gelijktijdig aangelopen te worden. Wachten op de uitkomsten van de onderzoeken zou een vertraging van meerdere maanden betekenen en het is zoals ik hiervoor heb geschetst, vanwege het veiligheidsbelang, noodzakelijk vertraging te voorkomen. Vanzelfsprekend zal de RCR voor de plaatsing van een radarstation in Herwijnen stoppen wanneer een andere meer geschikte locatie die aan de randvoorwaarden³ voldoet wordt gevonden.

Daarnaast is vergunningverlening afhankelijk van de uitkomst van voornoemde onderzoeken. Als bijvoorbeeld uit het onderzoek naar cumulatieve stralingseffecten blijkt dat niet wordt voldaan aan de in Nederland gehanteerde blootstellingslimieten, dan kan het Rijksinpassingsplan niet worden vastgesteld en de omgevingsvergunning niet worden verleend. Zoals aangegeven in het algemeen overleg met de Tweede Kamer van 4 september jl. en in lijn met de motie van het lid Voordewind c.s. (Kamerstuk 31 936, nr. 655) zullen dus geen bouwwerkzaamheden voor de plaatsing van de radar aanvangen, voordat alle onderzoeken zijn afgerond.

³ Voor een nieuwe locatie geldt een aantal vereisten. In het afwegingskader is gekeken naar: een optimale radardekking (vrije zichtlijnen), een optimale spreiding met de radar in Wier, de mogelijkheid een zendvergunning te krijgen, de mogelijkheid het terrein te bestemmen als defensie terrein met voldoende mogelijkheden voor een ruimtelijke indelingen en de tijdigheid waarmee de radar kan worden geplaatst, gelet op het veiligheidsbelang.

Tot slot

Het is van groot belang, zowel de gemeente als haar inwoners betrokken te houden. Daartoe is een website (www.defensie.nl/onderwerpen/radarstations) ingericht waarop Defensie actuele informatie publiceert over het project en waarop een overzicht van reeds uitgevoerde onderzoeken is geplaatst. Inmiddels heb ik de gemeente West Betuwe gevraagd om inhoudelijk te reageren op de onderzoeksvragen van het onderzoek naar cumulatieve stralingseffecten. Ook inwoners kunnen aanvullende vragen en suggesties voor dit onderzoek indienen. Ook is gevraagd om suggesties voor alternatieve locaties aan te reiken, uiteraard binnen de gestelde randvoorwaarden. Deze kunnen overigens ook buiten de gemeente West Betuwe liggen. Het exacte zoekgebied daarvoor wordt spoedig aan de gemeente West Betuwe en via de hierboven genoemde website bekend gesteld.

Recent hebben we via een persbericht, verspreid via lokale media, hier nadere bekendheid aan gegeven en is verzocht om aanvullende vragen en suggesties op de genoemde onderzoeken uiterlijk 8 november 2019 in te dienen. Zoals afgesproken met de gemeente houd ik hen op de hoogte van de voortgang en uitkomsten van de onderzoeken en blijf ik in overleg met de gemeente om te bezien hoe we de inwoners zo goed mogelijk kunnen blijven informeren en te betrekken.

De Staatssecretaris van Defensie
B. Visser